

Керамик ванналар, раковиналар ва унитазлар мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўлганлиги даражаси ҳамда рақобат муҳити тўғрисида МАЪЛУМОТ

Рақобат сиёсати ва истеъмолчилар ҳуқуқлари тадқиқотлари маркази томонидан ТИФ ТН коди 6910 остидаги керамик ванналар, раковиналар ва унитаз маҳсулотлари товар бозоридаги рақобат муҳитини таҳлил қилиш ҳамда ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш бўйича ўрганилди.

Ўрганиш Миллий статистика қўмитасининг 2023 йил учун саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлар базаси ҳамда Божхона қўмитасининг импорт ва экспорт маълумотларига асосан ўтказилди.

I. Керамик ванналар, раковиналар ва унитазларнинг импорт ва экспорт ҳолати.

Ҳисобот даврида **267 та** корхона томонидан **20 та** давлатдан қиймати **17 млн АҚШ доллари**га тенг бўлган **723,8 минг дона** керамик ванналар, раковиналар ва унитазлар **импорт** қилинган. Импорт қилинган маҳсулотларнинг **51 фоизи** – Хитой, **13 фоизи** – Туркия, **12 фоизи** – Эрон, **9 фоизи** – Германия, **15 фоизи** эса бошқа **16 та** давлатлар ҳиссасига тўғри келади.

Импорт асосида олиб келинган керамик ванналар, раковиналар ва унитазларнинг ўртача нархи **1 бирлик** учун **23,5 доллар**га тўғри келган.

Импортнинг концентрация даражаси ўрганилганда энг йирик **5 та** импорт қилувчи корхона ҳиссасига жами импортнинг **36 фоизи** тўғри келган.

2023 йилда **32 та** корхона томонидан **6 та** мамлакатга қиймати **3,1 млн АҚШ доллари**га тенг бўлган **179,5 минг дона** маҳсулотлар **экспорт** қилинган. Экспорт қилинган маҳсулотларнинг асосий қисми Қозоғистон (79 фоиз), Тожикистон (9 фоиз) ва Россия (6 фоиз) ҳиссасига тўғри келади.

Экспорт қилинган мазкур маҳсулотларнинг ўртача нархи **1 бирлик** учун **17,2 доллар**га тўғри келган.

II. Ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражаси.

Миллий статистика қўмитаси ва Божхона қўмитасининг 2023 йил бўйича расмий статистика маълумотларига асосан ички бозорда ТИФ ТН коди 6910 остидаги керамик ванналар, раковиналар ва унитазларнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражаси аниқланди.

Маълумот учун, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорида белгиланган тартибда ҳисобланди.

2023 йил давомида **33 та** хўжалик юритувчи субъектлар томонидан қиймати **183,7 млрд сўмлик 996,6 минг дона** керамик ванналар, раковиналар ва унитазлар ишлаб чиқарилган.

Мазкур маълумотлар асосида керамик ванналар, раковиналар ва унитазларнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўлганлиги даражаси 2023 йилда **64,7 фоизни** ташкил этганлиги аниқланди.

Маълумот учун, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорига асосан товар бозори ҳажмида мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар улуши 80 фоиздан кўп бўлганда бозор товар билан тўйинган ҳисобланади ва мазкур улуш ушбу кўрсаткичдан кам бўлганда товар билан тўйинмаган ҳисобланади.

III. Ички бозордаги рақобат ҳолати.

Таҳлиллар доирасида керамик ванналар, раковиналар ва унитазлар ишлаб чиқариш бозоридаги рақобат ҳолати халқаро тан олинган **ННІ (Херфиндал-Хиршман индекси)** ва **CR - 3** кўрсаткичлари орқали баҳоланди.

Хўжалик юритувчи субъектлар сони ва ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлари асосида **ННІ** ҳисобланганда, индекс натижаси **3 098 пунктга** тенг бўлганлиги ва ушбу товар бозорида **рақобат муҳити ривожланмаганлиги** аниқланди.

*Маълумот учун: ННІ (Херфиндал-Хиршман индекси) бозордаги рақобат муҳитини баҳолаш ва концентрация даражасини аниқлаш учун фойдаланилади. Унга кўра, ННІ кўрсаткичи 0 дан 1500 пунктгача бўлганда **рақобат муҳити ривожланган**, 1500 дан 2500 пунктгача бўлганда **рақобат муҳити етарлича ривожланмаган**, 2500 дан 10 000 пунктгача бўлганда бозор **рақобат муҳити ривожланмаган** ҳисобланади.*

Шунингдек, ички бозорда керамик ванналар, раковиналар ва унитазлар **CR 3** кўрсаткичи **68 фоизга** тенг бўлган.

CR 3 кўрсаткичи – маҳаллий ишлаб чиқариш бозоридаги энг йирик 3 та корхонанинг бозор улушлари йиғиндисига тенг.

ННІ ва **CR 3** кўрсаткичлари керамикадан тайёрланган раковиналар, умивальниклар, ванналар ва унитазлар ишлаб чиқариш бозори **рақобат муҳити ривожланмаган бозор** деб таснифланишини кўрсатмоқда.

IV. Хулоса.

ТИФ ТН коди 6910 остидаги **керамик ванналар, раковиналар ва унитазларнинг** тўйинганлик даражаси **64,7 фоизни** ташкил этганлиги ҳамда

ички бозорда мазкур маҳсулотга бўлган талабнинг юқорилиги сабабли, ушбу маҳсулотни ишлаб чиқариш бўйича **янги лойиҳаларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.**

